

HSBC Şehir Raporu: İstanbul

İstanbul'un geçmişi, bugünü ve geleceği

İstanbul'un
küresel bağlantılarıyla
birlikte büyüyoruz

Birlikte büyüyoruz

İçindekiler

İstanbul'un hızlı büyüme trendi
s.4-9

İstanbul'un önemli gelişim alanları
s.10-12

Geleceğe yönelik planlar
s.13-15

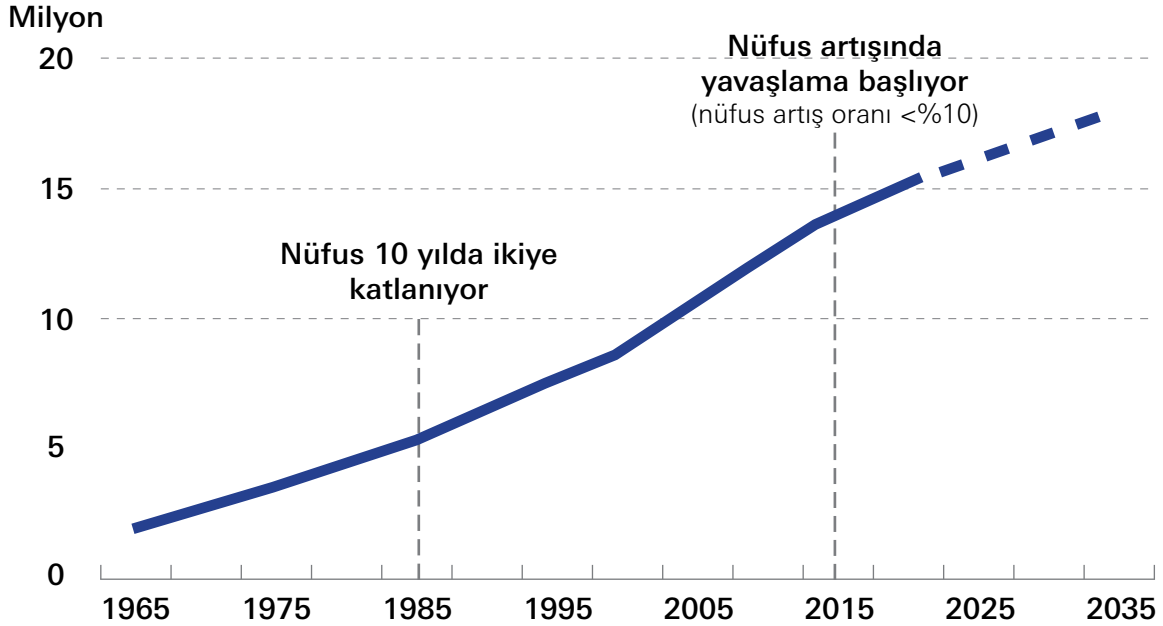
KOVID-19 ve İstanbul için yeni bir dönem
s.16-19

İstanbul'un sürdürülebilir büyümesinde
HSBC'nin rolü
s.20-22

İstanbul'un Bugünü ve Geleceği

1. İstanbul'un hızlı büyüme trendi

Avrupa ve Asya arasında bir geçit noktası olan İstanbul, 2008-2009 yıllarında yaşanan küresel finansal krizden bu yana yükselen en başarılı mega kentlerden biri olmuştur. Türkiye'nin iş, finans ve yetenek sermayesinin bulunduğu kent; büyüyen orta sınıfın artan tüketimi, çizdiği güçlü demografik profili ve bilgi endüstrilerinin hızlı bir şekilde gelişmesi sayesinde en hızlı büyüyen kentsel ekonomiler arasında yer almaktadır.

Şekil 1: İstanbul'un yıllara göre nüfusu; Kaynak: BM Dünya Kentleşme Beklentileri 2018

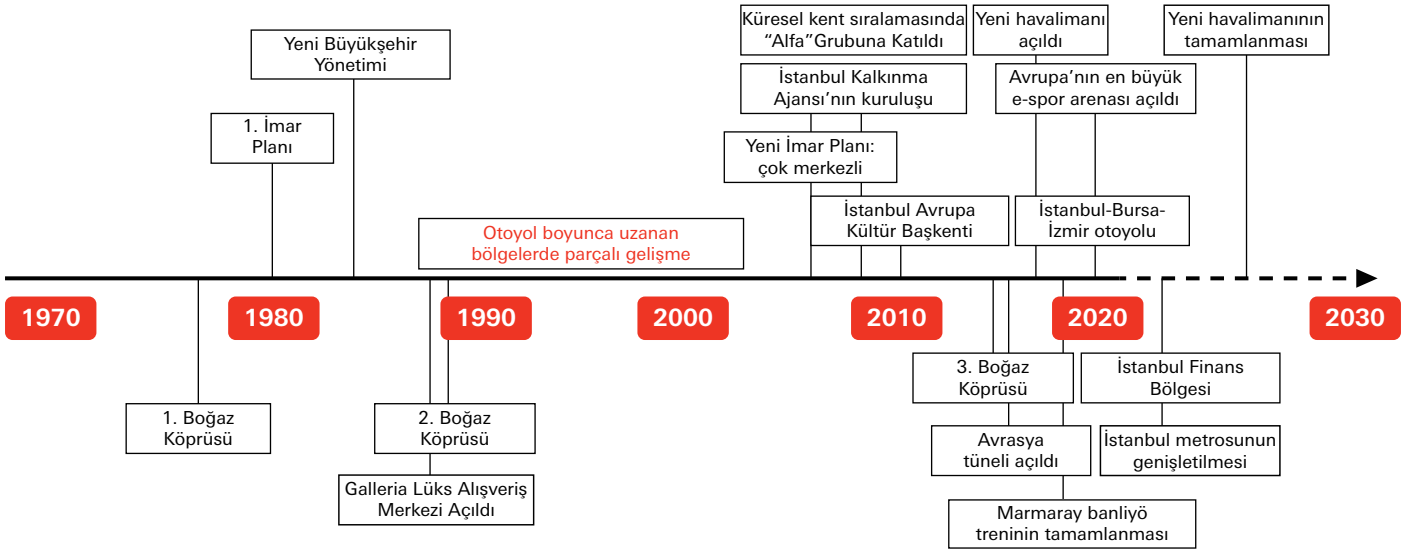
Günümüzde dünyanın en büyük 15. nüfusuna sahip metropolü İstanbul'un ¹ İpek Yolu üzerindeki stratejik konumu, deniz yolları ve uluslararası demiryolu bağlantıları uluslararası arenada ön plana çıkmasının ve ekonomik yükselişinin temelini oluşturmaktadır.

İstanbul'un küresel bağlantıları

Avrupa ve Asya kıtalarının birleşim noktasında bulunan İstanbul, yüzyıllardır önemli bir ticaret ve turizm koridoru görevi görüyor. İstanbul, Avrasya boyunca turist, emtia, bilgi ve sermaye akışı için önemli bir merkez konumunda ve bu rolü giderek önem kazanıyor.

2017 yılından bu yana %40 artan ve şu anda yaklaşık 15 milyonu bulan ziyaretçi sayısı ile İstanbul, turizm bölgesi olarak MENAT Bölgesi'nde 2. Avrupa'da ise Londra ve Paris'ten hemen sonra 3. sırada yer alıyor. ² Şehir ayrıca uluslararası yük taşımacılığında da dünya çapında 6. sırada yer alıyor. Yapılan son altyapı yatırımları ile havalimanı ve deniz yolu limanları geliştikçe İstanbul'un bir koridor olarak kapasitesi de artmış olacak. ³

Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi geliştikçe İstanbul, "Trans-Hazar Orta Koridoru" ile Çin'i Avrupa'ya bağlayan stratejik konumundan yararlanıyor. Bununla birlikte, yakın bir zamanda yapımına başlanan ve Belçika'nın Genk şehri ile İstanbul arasındaki mesafeyi 6 günden daha kısa bir süreye indirecek olan demiryolu inşaatı da bölgedeki önemli demiryolu projeleri arasında yer alıyor ve sınır ötesi ticarete ekonomik fırsatlar sunuyor.

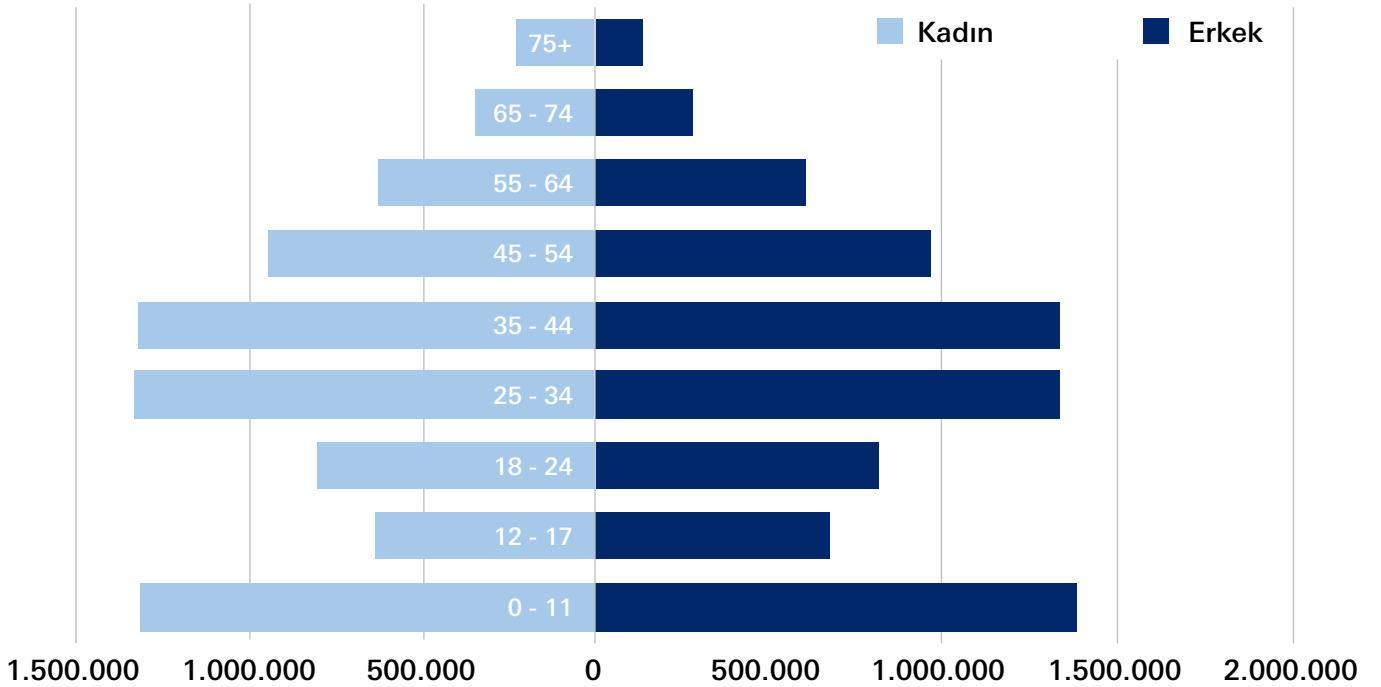
Şekil 2: İstanbul'un yakın tarihine bakış

Genç ve dinamik nüfus

1965'te Türkiye nüfusunun yalnızca %6,5'i İstanbul'da yaşıyordu. Bu oran günümüzde %18,1'e yükseldi. 2035 yılına kadar ise %20'yi aşacağı ve şehir nüfusunun 20 milyona ulaşacağı tahmin ediliyor. Bununla birlikte nüfusta öngörülen büyüme hızı, şu anda dünya genelindeki 35 büyük şehrin çoğundan daha yavaş seyrediyor. Güney Asya ve Afrika şehirlerinde nüfusta daha hızlı bir artış olduğu görülüyor. ⁴

İstanbul'un genç nüfusu ve artan net geliri dinamik bir yerel tüketici ve iş gücü piyasası yaratmış durumda. Ekonomik açıdan şehrin yapı taşlarının diğer gelişmekte olan mega kentlere kıyasla daha güçlü olduğu görülüyor. İstanbul, son 50 yıldaki hızlı büyümesinin ardından gelişim döngüsünün üçüncü safhasına geçmiş durumda ve şehrin öncelikleri arasında kent büyümesinin yönetilmesi, ekonominin çeşitlendirilmesi, inovasyon ekosisteminin geliştirilmesi ve koordinasyon yer alıyor.

İstanbul oldukça genç bir iş gücü piyasasına sahip. Kent sakinlerinin %45'i 30 yaşın altında, nüfusunun ise neredeyse %80'i 50 yaşın altında. ⁵ İstanbul'un en önemli kaynaklarından olan genç iş gücü, uluslararası düzeyde rekabetçi ücretler ile vasıflı iş gücüne erişim anlamında şirketler için rekabet fırsatı sunuyor.

Şekil 3: İstanbul'un yaş piramidi; Kaynak: UrbiStat

İstanbul'un hızlı nüfus artışı, büyük ölçüde iş bulmayı, daha yüksek ücret ve daha iyi bir yaşam kalitesine sahip olmayı amaçlayan çalışanların Türkiye'nin doğusundan kente iç göç gerçekleştirmesinden kaynaklanıyor. Şehir nüfusunun yalnızca %28'i İstanbul doğumlu ve şehir sürekli olarak yeni göçmen ve mülteci çekiyor.⁶ İstanbul'un yurt dışı doğumlu nüfusu %3,7 ile düşük olmakla birlikte bu oranın artış eğiliminde olduğu görülüyor.⁷

Çeşitlenen ekonomi

1990'lı yılların ortalarından bu yana İstanbul ekonomisi **OECD'deki en hızlı büyüyen ekonomilerden biri** olmuştur.⁸ Bu trend, önemli ölçüde büyüme gösteren sektörler arasında yer alan finans, profesyonel hizmetler, mühendislik, bilim ve BT ile hizmet ekonomisine doğru yapısal geçişi yansıtmaktadır.

◆ Lojistik ve Ticaret

Kıtalar arası büyük bir ticaret merkezi haline gelen İstanbul, perakende ve lojistik alanlarında çok önemli bir rol oynuyor. Metropollere ilişkin güncel verilere göre; ulaşım, lojistik ve depolama, gerçekleştirilen faaliyetlerin %15'inden fazlasını oluşturarak İstanbul'u bu alanda Avrupa'nın önde gelen şehirleri arasında zirveye taşıyor.⁹ İstanbul, ayrıca elektronik ve otomotiv parçaları alanları dâhil olmak üzere güçlü bir üretim altyapısına sahip. Bununla birlikte havacılık sanayii gibi daha katma değerli ürünlerin üretimine geçiş yapıldığı görülüyor.

İstanbul, lojistik sistemlerini optimize ederek küresel bir geçit noktası olmayı hedefliyor. Önemli jeostratejik konumu ve yıllık 3,6 milyon tonun üzerinde kombine konteyner kapasitesine sahip iki büyük konteyner limanı ile İstanbul, hem bölgede hem de dünya çapında yer alan diğer büyük küresel ticaret merkezleriyle rekabet etme kapasitesine sahip.¹⁰ Önümüzdeki 5-10 yıllık dönem için planlanan büyük altyapı projeleri de önemli bir ek kapasite sağlayacak.

◆ Finans Sektörü

İstanbul son 10 yılda önemli bir finans merkezi haline geldi. İstanbul hâlihazırda en saygın finans merkezleri sıralamasında 79. sırada yer alıyor.¹¹

İstanbul'un 2023 yılına kadar küresel bir finans merkezi haline getirilmesi hedefleniyor ve bu doğrultuda, şehrin Asya yakasındaki İstanbul Uluslararası Finans Merkezi'nin inşaatına başlandı. Tamamlandığında 30.000 kişiye istihdam yaratması beklenen merkezin, yaklaşık 2,6 milyar dolarlık kamu yatırımı ile 2022'de açılması hedefleniyor. İstanbul Uluslararası Finans Merkezi, küresel rekabetin arttığı günümüzde İstanbul'un küresel bir iş ve finans merkezi olarak konumunu güçlendirmesine destek olacak.¹²

İstanbul, küresel anlamda rekabet edebilecek ölçek, bilgi ve ağ verimliliklerine sahip bir finans sektörü inşa ederek, MENAT Bölgesi genelinde yabancı finans kuruluşları için cazip bir ortam oluşturmayı hedefliyor.

◆ Turizm

İstanbul, Covid-19 salgını öncesinde uluslararası bir turizm destinasyonu ve çekim noktası olarak öne çıkıyordu. Salgın küresel turizmi kesintiye uğratmadan önce; İstanbul ziyaretçi sayısı bakımından dünya genelinde 8. sırada, gecelik konaklama yapan uluslararası ziyaretçi harcamaları bakımından ise 15. sırada yer alıyordu.¹³ İstanbul dünyanın tüm kıtalarından turist çeken bir kent olarak turizm çeşitliliği ile de dikkat çekiyor. Şehir, dünyanın önde gelen perakende markalarının açtığı mağazalarla, küresel ölçekte önemli bir turizm ve alışveriş noktası olma özelliği taşıyor. Aynı zamanda, perakende mağaza sayısı bakımından da dünya çapında önde gelen şehirlerden Paris'in hemen gerisinde, ikinci sırada yer alıyor.¹⁴

◆ Dijital oyun

İstanbul, dijital oyun sektöründe önemli bir bölgesel merkez olma yolunda ilerliyor. Son yıllarda sporun en önemli trendleri arasında yer alan e-spor sektöründe en hızlı büyüyen pazarlardan biri olarak gösterilen İstanbul, yakın bir zamanda Avrupa ve Orta Doğu'nun en büyük e-spor arenasını bünyesine katarak oyuncularını ve içerik üreticilerini bir araya getirdi. Ayrıca İstanbul, Türkiye'nin ilk Unicorn'u mobil oyun şirketi Peak Games'e de ev sahipliği yapıyor.

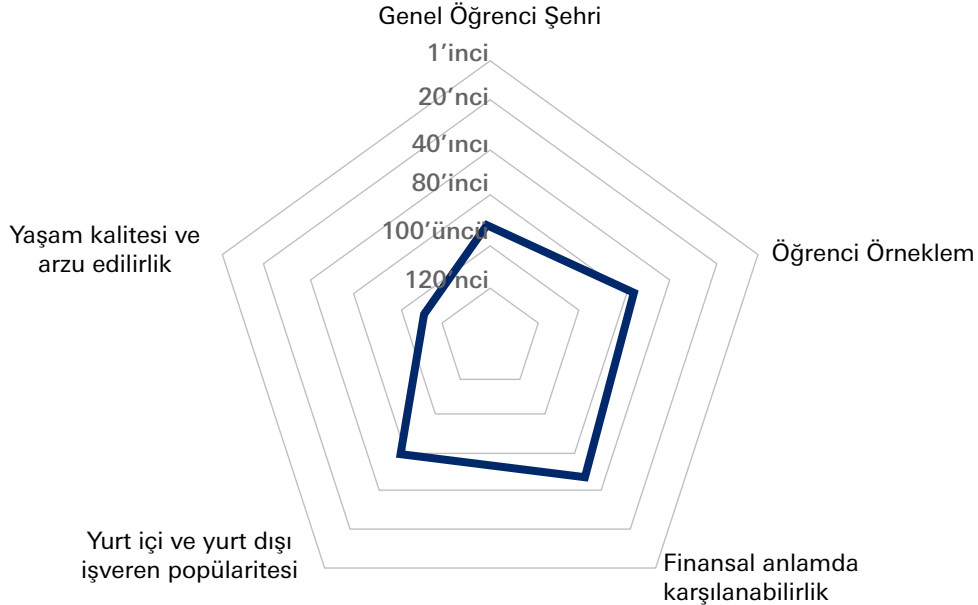
Yetenek koridoru

İstanbul, sahip olduğu küresel bağlantılar ve konumu itibarıyla ziyaretçiler için çekici bir destinasyon. Şehir günümüzde uluslararası yetenekleri çekmek ve muhafaza etmek için yaşam kalitesini artırmanın yeni yollarını arıyor. ¹⁵ Sağlık ve eğitim hizmetlerine ilişkin iyileştirmeler, şehrin farklı ülkelerden yeni sakinler çekmesine yardımcı olabilir.

Kentin iş gücünü uluslararası hale getirmek için reformlar da gerçekleştirilmeye devam ediyor. Hükümet, 2019 yılında Türkiye'de okumak isteyen yabancı öğrencilerin önündeki tüm engelleri kaldıracağını açıkladı. Bu kapsamda, 2022 yılına kadar yabancı öğrenci kayıt sayısının 200.000'e çıkması hedefleniyor. ¹⁶ Bu amaç doğrultusunda, İstanbul'daki birçok üniversite AB'nin Erasmus öğrenci değişim programına katılıyor.

Yükseköğretim

İstanbul gelişen üniversite ekosistemi ile yükseköğretim anlamında önde gelen gelişmekte olan şehirler arasında yer alıyor. 2019'da İstanbul, dünyanın en iyi 71'inci, MENAT Bölgesi'nin en iyi 2. öğrenci şehri seçildi ve bölge genelinde ilk 100'de yer alan 3 şehirden biri oldu. İstanbul, 5'i dünya çapında tanınan toplam 58 devlet üniversitesi ve özel üniversiteye sahip ve şehrin bu üniversitelere kayıtlı 850,000'den fazla öğrencisi bulunuyor. ¹⁷

Şekil 4: İstanbul'un öğrenci şehri olarak uluslararası sıralaması; Kaynak: QS Dünya Üniversiteleri Sıralaması 2019

İstanbul'un küresel ve bölgesel performansı

İstanbul, küresel olarak güçlü performans gösteren mega kentler grubunun bir parçası olarak havacılık, taşımacılık ve start-up şirketler anlamında MENAT Bölgesi'nde lider konumda. Aynı zamanda rekabetçi bir altyapı ve yetenek havuzuna da sahip. Gelişime açık alanların arasında yaşam kalitesi, teknoloji uygulamaları ve üretkenliği artıracak küresel ölçekteki yüksek değerli uzmanlıkların inşa edilmesi yer alıyor.

	Ekonomik rekabet gücü ve küresel erişim		Yenilik ve zeka		Altyapı ve küresel bağlantılar		Küresel koridor yetkinliği			Yaşanabilirlik
	AT Kearney Küresel Şehirler Endeksi	Z-Yen Küresel Finans Merkezleri	StartupBlink Startup Şehirleri	IMD Akıllı Şehirler Endeksi	Mori Memorial Vakfı Küresel Güç Şehir Endeksi: Demiryolları	IESE Cities in Motion: Teknoloji	Mori Memorial Vakfı Küresel Güç Şehir Endeksi: Uluslararası nakliye akışları	JLL Global 650: Havayolu yolcu sayısı	INSEAD Yetenek Rekabet Gücü Endeksi	Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması
Tarih	Tem 19	Mar 20	Haz 20	Eyl 20	Ara 19	Haz 20	Ara 19	Ara 19	Oca 20	Mar 19
	Genel rekabet gücü ve gelecekteki büyüme beklentileri	Finans sektörünün gerçek ve algılanan gücü	Start-up ekosisteminin boyutu, ölçeği ve büyüme eğrisi	Yaşam kalitesini artırmak için gereken teknolojik altyapı ve akıllı hizmetlere ilişkin şehir sakinleri algısı	Km ² başına tren istasyonlarının yoğunluğu	Şehir çapında dijital teknolojinin benimsenmesi ve teknolojik altyapının kalitesi	Liman navlun akışları ve doğrudan kargo uçuşlarının şehir havalimanlarından kalktığı/ındığı şehir sayısı	Yıllık havayolu kullanan yolcu sayısı*	Yetenek çekmek, elde tutmak ve geliştirmek için gerekenler	Genel yaşam kalitesi
İstanbul'un küresel sıralama dereceleri	91 / 130	79 / 102	80 / 1000	-	29 / 48	90 / 174	6 / 48	10 / 541	91 / 155	130 / 231
İstanbul'un bölgesel sıralama dereceleri	9 / 18	8 / 11	3 / 26	-	1 / 4	9 / 17	2 / 4	1 / >25	5 / 13	11 / 26
Eğilim	↓	↓	→	-	↑	↓	→	-	↑	↓

Kaynak: AT Kearney (2020). 'Küresel Şehirler Endeksi; Z-Yen (2020) 'Küresel Finans Merkezleri Endeksi 27'; Startup Blink (2020), 'Startup Ekosistem Sıralaması Raporu'; IMD (2020) 'Akıllı Şehirler Endeksi'; Mori Memorial Vakfı (2020) 'Global Güçlü Şehirler Endeksi'; IESE (2020), 'Cities in Motion: Teknoloji'; JLL Şehir Araştırma Merkezi; INSEAD (2020) Yetenek Rakabet Gücü Endeksi; Mercer (2019) Yaşam Kalitesi Anketi

2. İstanbul'un önemli gelişim alanları

İstanbul'un geleceğini şekillendirirken büyüme fırsatları yakalayabileceği çeşitli gelişim alanları bulunuyor:

- ◆ Üretkenlik ve sektörel çeşitlilik;
- ◆ Bölgesel geçit noktası olma;
- ◆ İnovasyon ve girişimcilik;
- ◆ Kentsel gelişim ve arazi kullanımı

Üretkenlik ve sektörel çeşitlilik

İstanbul şu anda global şirketler ve genel merkezleri, sermaye piyasaları ve mal ve hizmet akışı açısından dünya genelinde önde gelen 35 şehir arasında yer alıyor. ¹⁸ Şehir, kendisini büyük bir bölgesel sanayi merkezinden bölgesel bir yönetim ve kontrol merkezine dönüştürmüş durumda. Ancak, bölge ekonomisine katkıda bulunurken geniş kapsamlı ekonomik verimlilik açısından Körfez Bölgesi'ndeki üretim merkezlerinin gerisinde kalıyor.

İstanbul, çok çeşitli bir ziyaretçi kitlesine hitap eden bir lokasyon olma özelliği taşıyor. Şehir, birçok uluslararası kongre ve dernek toplantısına başarıyla ev sahipliği yapıyor. 2018'de 33, 2019'da 55'ten fazla uluslararası toplantıya ev sahipliği yaparak MENAT Bölgesi'nde 1'inci sırada, dünya çapında ise ilk 50 şehir arasında yer aldı. ¹⁹ Bununla birlikte, MENAT Bölgesi'nde yer alan diğer şehirler, bu trendi yakalayarak artan oranda küresel etkinliklere ev sahipliği yapma konusunda arayı kapatıyor.

Bölgesel geçit noktası rolü

İstanbul, yakın zamanda İstanbul Havalimanı'nın açılmasıyla güçlenerek bölgesel anlamda önemli bir uluslararası bağlantı merkezi olarak faaliyet gösteriyor. İlk terminali 2018'de kullanıma açılan proje 4 aşamadan oluşuyor. 2028 yılında inşaatın 4 etabının tamamı bittiğinde havalimanı yıllık 200 milyonun üzerinde yolcu kapasitesine sahip olacak. Bu, şu anda dünyanın en büyük havalimanının sahip olduğu yolcu kapasitesinin neredeyse iki katı. Toplam 12 milyar dolar yatırımla

tamamlanacak olan bu önemli proje, İstanbul'u MENAT Bölgesi için küresel bir ulaşım merkezi haline getirmeyi hedefliyor. ²⁰ İstanbul içinde ve ülkedeki diğer büyük şehirlerle bağlantıları güçlendirmek amacıyla büyük altyapı projeleri de gerçekleştirilmeye devam ediyor.

İnovasyon ve girişimcilik

İstanbul, inovasyon açısından hızlı ilerleme kaydederken gelişmiş bir inovasyon ekosistemi haline gelme konusunda potansiyele sahip. Gerçekleştirilen son yatırımlarla altyapı ve teknoloji kabiliyeti artırılmakla birlikte teknoloji parklarının inşası bilgi yayılımını kolaylaştırıyor.

İstanbul; finansmana erişim, girişim sermayesi faaliyetleri ve pazar erişimi alanlarındaki performansı ile gelişmekte olan ilk 100 inovasyon ekosistemi arasında 16. sırada yer alıyor. ²¹ İçerisinde faaliyet gösteren yaklaşık 2.500 ileri teknolojiye sahip firma ile İstanbul, teknoloji odaklı firma sayısı açısından küresel olarak ilk 50 şehirden biri olma özelliği taşıyor. Bununla birlikte, nüfus yoğunluğu göz önüne alındığında, İstanbul, kişi başına düşen teknoloji şirketi sayısı bakımından biraz geride kalarak 80 küresel şehir arasında 70. sırada yer alıyor. ²²

Bu doğrultuda girişimcileri teşvik etmek ve güçlendirmek için sunulan destekleri artırmak önemli bir rol oynuyor. İş kurma süresi İstanbul'da, AB veya MENAT Bölgesi'ndeki diğer şehirlere göre ortalamadan daha uzun sürmekle birlikte, ilgili mevzuatların takibi görece zor olabiliyor. Bunun bir sonucu olarak tohum yatırımlar ve A serisi genç girişimler açısından İstanbul'un, sıralamada dünya genelinde ilk 150 şehrin gerisinde kalması girişimciliği daha çok teşvik etme ihtiyacını ortaya koyuyor. ²³

Ölçek büyütme de önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkıyor: Bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) alanlarından yeni mezun sayısı yüksek olan İstanbul'da diğer şehirlere göre daha az sayıda girişimci

tam zamanlı iş deneyimine ya da fikirlerini ticarileştirmek ve işletmelerini büyütme için gerekli uzmanlığa sahip. Şehirde dünya çapında tanınan teknoloji şirketi sayısının 10'dan az olması, Jakarta veya Bangkok gibi gelişmekte olan şehirlerin ve MENAT Bölgesi'nde yer alan Dubai'nin gerisinde kalmasına neden oluyor. ²⁴

İleriki dönemde, dünya çapında kabul gören uzmanlıklar edinilmesi, İstanbul'un yetenek ve yatırım çekmesine ve girişimcilik ekosistemini güçlendirmesine yardımcı olabilir. İş kurma sürecini veya yabancı uyruklu çalışanların işe alınmasını kolaylaştıran düzenleyici reformlar, şehrin inovasyon ekosistemine de fayda sağlayabilir.

Kentsel yapıyı ve arazi kullanımını uygun hale getirmek

İstanbul'un 1980'lerde küresel yatırım fırsatlarına odaklanması birçok yeni gelişme sağladı. Yatırım sermayesi bakımından cazip bir lokasyon haline geldiği için yeni semtler ve yerleşim alanları geliştirildi, Levent ve Maslak semtlerinde çok sayıda gökdelen inşa edildi. İstanbul'un A sınıfı ofis stoku mevcutta 2.650.000 m²'nin üzerinde olup önümüzdeki üç yıl içinde %20 artması bekleniyor. ²⁵ Devlet kurumları da konut tedariki konusunda her zamankinden daha aktif ve ulusal çapta gerçekleştirilen yeni sosyal konut projesi kapsamında 50.000'den fazla sosyal konut inşa ediliyor. ²⁶

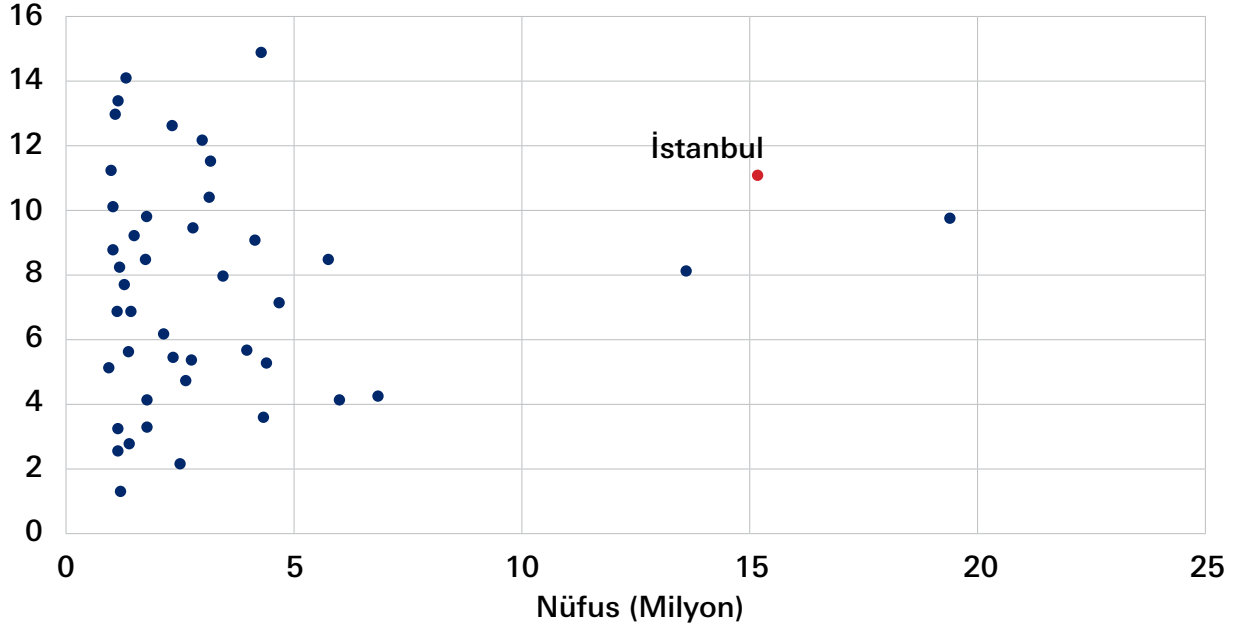

Şekil 5: İstanbul'un son 30 yıldaki gelişimi

Değişen ekonomi ve artan nüfus, yoğunluğa göre dağılıma odaklanan yeni bir mekânsal yaklaşımın benimsenmesine neden oluyor. Şehir yönetimi, nüfus yoğunluğundan dolayı kentsel sistemler üzerinde artan baskı nedeniyle stratejik olarak "yoğunluk" sorununu ilk kez gündemine aldı.

İstanbul'un yüksek katma değerli ve bilgi-yoğun bir ekonomiye geçişiyle, merkezi ticaret bölgesi dışında gerçekleşen yüksek kalitede ofis merkezleri, lüks oteller ve ulaşım altyapı inşaları da artmış bulunuyor. Bu, şehrin ekonomik büyümenin ağırlık merkezini, çoğunlukla sıkışık olan tek bir merkezi ticaret bölgesinden daha çok merkezli bir kentsel şekle kaydırmasını sağlıyor. Göç konusunu daha etkin bir şekilde yönetmek ve artan nüfusu barındırmak için şehir genelinde altyapı ve büyük gayrimenkul projeleri artarak devam ediyor.

Km² başına nüfus yoğunluğu

Şekil 6: MENAT Bölgesi'ndeki şehirlerin nüfusu ve nüfus yoğunluğu; Kaynak: Demographia Dünya Kentsel Alanları, 16. baskı

İstanbul'un büyümesi, şehrin 100-150 km yakınında yer alan diğer küçük şehirlerin de gelişimini tetiklemiş bulunuyor. Tekirdağ, Yalova, Kocaeli ve Çorlu gibi şehirler, konut gelişimi ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlayan alışveriş merkezleri, ofis ve otel yatırımlarında artış yaşıyor. Bu bölgesel boyut, İstanbul'un bir sonraki evrede büyüme ve talebi daha dengeli yönetme kabiliyetinin önemli bir parçası haline gelebilir.

3. Geleceğe yönelik planlar

Türkiye Hükümeti ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi (şehir çapında dünyanın en büyük yönetimlerinden biri), İstanbul için iki temele dayanan kapsamlı bir vizyon paylaşıyor: **şehrin önemli bir geçit noktası olması ve önde gelen bir bilgi merkezine dönüşmesi**. Geçit noktası olma statüsünün, büyüyen finans sektörü, canlı turizm ve kültürel olanakları ve bölgesel bir lojistik merkez olma rolü üzerine inşa edilmesi bekleniyor. İnovasyon ve teknolojiye dayalı daha yüksek değerli üretime ve bilgi merkezi konumuna geçme konusunda büyük bir istek söz konusu.

Geçtiğimiz 10 yılda, İstanbul önümüzdeki on yıl daha devam edecek büyük ölçekli bir altyapı geliştirme döngüsünden geçti. Modern ofis stokunun hızlı gelişimi ve bağlantı iyileştirmeleri ile birlikte iş reformları turist ve yatırım rakamlarını artırdı. Geleceğe dönük planlar kentsel dönüşüm ve yeniden yapılanmaya doğru kayarken, inovasyonu ve daha yüksek değere sahip uzmanlıkları, daha fazla şeffaflığı ve metropol yönetimini teşvik ediyor.

İstanbul'un stratejik planını, daha katma değerli, daha yenilikçi ve daha yaratıcı bir ekonomi oluşturuyor. İstanbul'u daha dinamik ve sağlam bir ekonomiye dönüştürmek için büyükşehir yönetimi şunları hedefliyor:

- ◆ inovasyon, teknoloji ve Ar-Ge'ye yatırım yaparak küresel yetenekleri çekmek;
- ◆ girişimcilik ekosistemini güçlendirmek;
- ◆ ve daha fazla mesleki eğitim ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarıyla iş gücüne, değişen ekonomik yapı için ihtiyaç duyulan becerileri sağlamak.²⁷

Bu hedefleri gerçekleştirme ise İstanbul'un doğal mirasını koruyan, şehrin doğal afetlere karşı direncini artırmaya yardımcı olabilecek yeni planlama mekanizmaları ile kapsayıcı ve bütüncül bir planlama yaklaşımının dengelenmesinden geçiyor. İstanbul, vatandaşları için sağlıklı ve dengeli bir ortam sağlamaya odaklanıyor. Çevreyi koruyan politikaların uygulanmasına ve yeşil alanlara yatırımın desteklenmesine odaklanması, İstanbul'un çok yönlü, ekolojik olarak gelişmiş ve dünya sahnesinde yaşamak için çekici bir şehre dönüşme yolculuğunu hızlandırmasına yardımcı olacaktır.²⁸

İstanbul, küresel ölçekte de rekabet edebileceğini göstermek için büyük ölçekli altyapı yatırımlarına devam ederek uluslararası bir lojistik merkez olarak rekabet avantajını güçlendirecektir. Devam eden bu altyapı gelişimi, doğrudan yabancı yatırımı çekerek İstanbul'u ekonomik yönden destekleyecektir.

Önemli altyapı projeleri

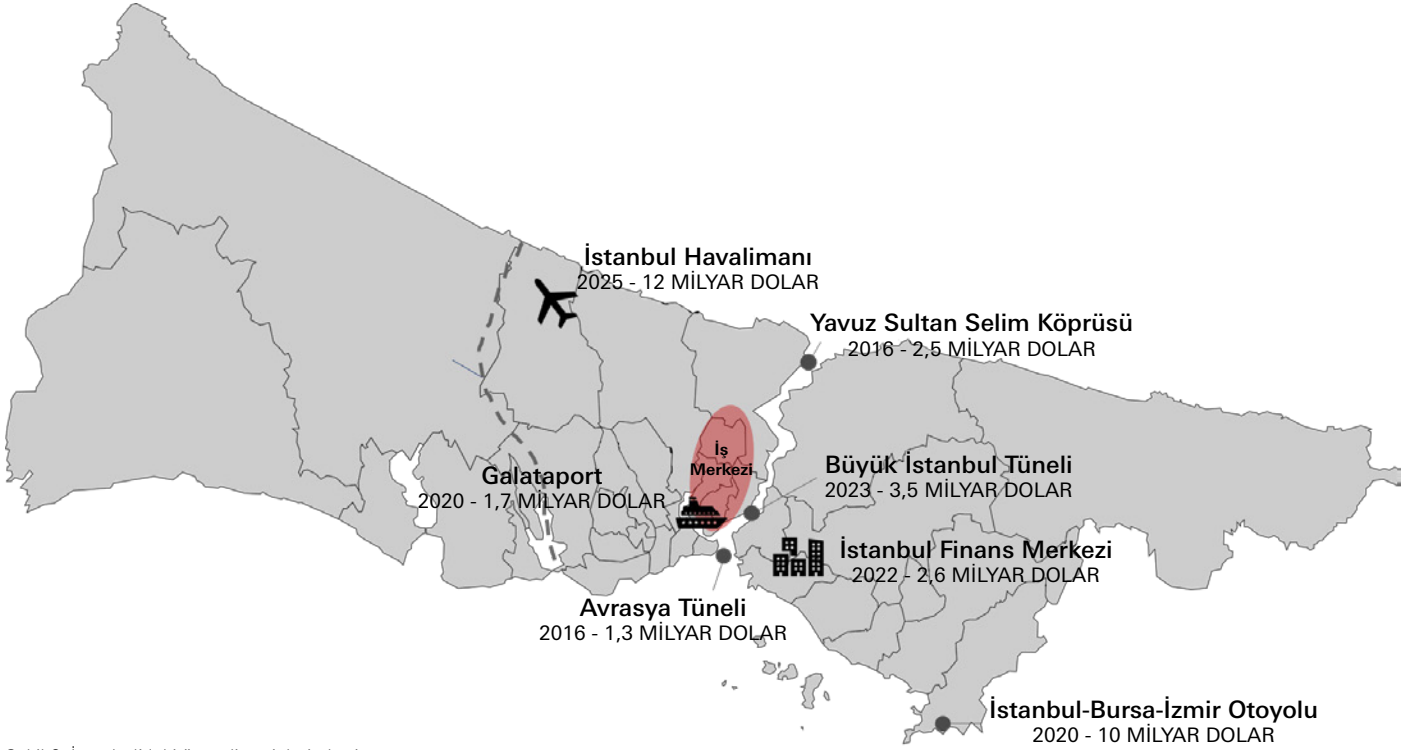
Proje İsmi	Açıklama	Bütçe	Tamamlanma Yılı
İstanbul Havalimanı	Yılda 200 milyon yolcu kapasitesi ile kendinden sonra ikinci sırada yer alan havalimanının kapasitesini ikiye katlayan dünyanın en büyük havalimanı.	12 milyar dolar	2025
İstanbul-Bursa-İzmir Otoyolu	İstanbul'u Türkiye'nin 3. ve 4. büyük şehirleri olan İzmir ve Bursa'ya bağlayan ana otoyol.	10 milyar dolar	2020
Büyük İstanbul Tüneli	İstanbul Boğazı'nın hemen altında hem karayolu hem de demiryolu geçişlerini birleştiren 6,5 km'lik su altı tüneli.	3,5 milyar dolar	2023
Marmaray Projesi	İstanbul'un Avrupa ve Asya yakalarındaki mevcut raylı sistemleri bir tünel aracılığıyla modernize eden ve birbirine bağlayan 76,6 km'lik banliyö demiryolu sistemi.	3 milyar dolar	2019
İstanbul Finans Merkezi	Yabancı yatırımı çekmek ve finans sektörünün gelişmesini sağlayarak İstanbul'un küresel bir finans başkenti haline gelmesi.	2,6 milyar dolar	2022
Yavuz Sultan Selim Köprüsü	İstanbul Boğazı'ndaki trafik yoğunluğunu rahatlatan köprü.	2,5 milyar dolar	2016
Galataport	İstanbul'u bir kruvaziyer turizm lokasyonu olarak ön plana çıkaran ve 5000 kişilik istihdam imkânı yaratması beklenen yeni kruvaziyer liman projesi.	1,7 milyar dolar	2020
Avrasya Tüneli	Şehrin Asya ve Avrupa yakalarını birbirine bağlayan 5,4 km'lik tünel.	1,3 milyar dolar	2016

Not: tabloda yer alan projelerin finansman büyüklükleri Ekim 2020 döviz rakamlarına göre ABD doları cinsinden belirtilmiştir, endikatif rakam olarak dikkate alınmalıdır.

Kaynak:

- J. Bates (2020), 'Istanbul Airport's third parallel runway ready for take-off', Airport World -ACI, April 20, <https://airport-world.com/istanbul-airports-third-parallel-runway-ready-for-take-off/>
- Daily Sabah (2019), 'Istanbul-Izmir highway to open before bayram', <https://www.dailysabah.com/business/2019/06/20/istanbul-izmir-highway-to-open-before-bayram>
- T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (2020), 'Uc Katli Büyük İstanbul Tüneli' <https://aygm.uab.gov.tr/uc-katli-buyuk-istanbul-tuneli>
- Railtech (2019), 'Marmaray railway finally connects Europe and Asia', <https://www.railtech.com/infrastructure/2019/03/13/marmaray-railway-finally-connects-europe-and-asia/>
- E. Ersoy (2020), 'Istanbul Seeks Partners for Multi-Billion-Dollar Projects', Bloomberg, Feb 17, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-02-17/istanbul-city-seeks-partners-for-multi-billion-dollar-projects>
- S. Tabak (2019), 'Istanbul Finance Center to be complete by end of 2022', Daily Sabah, <https://www.dailysabah.com/finance/2019/04/29/istanbul-finance-center-to-be-complete-by-end-of-2022>
- Daily Telegraph (2016), 'Turkey opens 'World's widest' suspension bridge linking Asia to Europe' <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/08/27/turkey-opens-worlds-widest-suspension-bridge-linking-asia-to-europe/>
- Galataport İstanbul (2019), 'Countdown kicks off for Galataport İstanbul, Turkey's naval gateway to the world' <https://galataport.com/en/countdown-kicks-off-for-galataport-istanbul-turkey-s-naval-gateway-to-the-world>
- International Road Federation (2018), 'GRAA Winner Profile: Eurasia Tunnel', <https://www.irf.global/graa-winner-profile-eurasia-tunnel/>

İstanbul'un altyapı projeleri büyük oranda fırsat sunarken bazı riskleri de beraberinde getiriyor. Söz konusu projelerin net çevresel etkilerinin faydalı olmasını temin etmek, sürdürülebilirlik endişelerinin yapılanma sürecini olumsuz etkilememesi ve bu projelere desteği azaltmaması açısından önemli. Ayrıca bu projelerin yaratacağı ek istihdama erişimin açık olması ve projelerin sonucunda alan dağılımındaki mevcut dengesizliklerin artırılmaması da dikkate alınmalı.

Şekil 6: İstanbul'daki önemli projelerin haritası

Teknoloji

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, akıllı şehir vizyonuna paralel olarak altyapı geliştirme çalışmalarının yanı sıra akıllı mimari ve planlama projeleri geliştirmekten sorumlu yarı halka açık bir şirket olan İstanbul Bilişim ve Akıllı Şehir Teknolojileri A.Ş.'yi (İSBAK) kurdu.

Toplu taşımaya erişimi kolaylaştırmak amacıyla İstanbul Kart'ın uygulamaya alınmasından sonra şirket, yerel üniversitelerden tanınmış araştırmacılarla Ar-Ge ve teknoloji uygulamalarına odaklanıyor. Son hizmet güncellemeleri arasında, İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) için 2019'da başlatılan ve 2030 yılına kadar tüm sistemi kapsayacak akıllı sayaçların kullanıma sunulması yer alıyor. Atıklarda geri dönüşümü artırmak için belediye,

kullanıcıların yolcu kartlarında (İstanbul kartları) kredi karşılığında geri dönüştürülebilir ürünlerin alım-satımını gerçekleştirecek akıllı konteynerlere sahip yeni bir geri dönüşüm sistemi başlattı. Sistem şu anda yalnızca tenekte kutu ve plastik şişe kabul ediyor, cam ve pil kabul edecek yeni akıllı konteynerler ise planların arasında yer alıyor.

Akıllı girişimler, Bulut Bilişim ve Hibrit Bulut Teknolojilerinden Nesnelerin İnternetine, Artırılmış ve Sanal Gerçeklik Teknolojilerine, Giyilebilir Teknolojilerden Derin Öğrenme Sistemlerine kadar bir dizi yeni teknolojiye odaklanıyor. İçerisinde ulaşım ağını akıllı hale getirmenin de yer aldığı bu yeni girişimler hem bölge sakinlerinin yaşam kalitesini hem de çevresel sürdürülebilirliği artıracaktır.

4. KOVİD-19 ve İstanbul için yeni bir dönem

“İstanbul 8,500 yıllık zengin tarihi geçmişiyle Roma, Bizans ve Osmanlı olmak üzere üç büyük imparatorluğa başkentlik etmiş dünyadaki tek şehir olma özelliğine sahiptir. İki kıta arasında köprü konumunda olan İstanbul, farklı kültürleri ve medeniyetleri birbirine bağlayan, farklı inançlardan insanların bir arada yaşadığı bir kavşak noktasıdır. İçinden deniz geçen ve iki kıta üzerinde kurulmuş tek şehir olması bir başka özelliğidir.”

- **Saffet Emre Tonguç,**
Tarihçi ve Seyahat Yazarı

2020'nin başından beri dünya köklü bir değişim içinde; küresel salgın şimdiye kadar milyonlarca vakaya ve yüzbinlerce ölüme neden oldu. Bir aşı veya etkili bir tedavi henüz bulunamadığından dünyanın dört bir yanında ülkeler, bu sağlık krizini kontrol altına almak için sıkı karantina ve sosyal mesafe önlemleri aldılar. Bu önlemler ise ekonomi üzerinde oldukça olumsuz etkiler oluşturuyor.

KOVİD-19 salgınının, şirketlerin ve bireylerin tüketim, değer yaratma ve etkileşim şeklini yeniden şekillendirebilecek bir dizi uzun vadeli sosyo-ekonomik etkiye sahip olması bekleniyor:

Yeni alan modelleri: ortak yaşam alanları ve sistemler

Coğrafi alan: toplu taşıma ve toplu halde yapılan faaliyetlere ilişkin değişen davranış modelleri, temassız ekonomi ve küresel kentleşme eğilimleri

- Fiziksel mesafe ve yüz maskesi kullanmak gibi yeni sosyal davranışlar beraberinde yeni bir sosyal alan yönetimi doktrini getiriyor

Yeni bir sosyal sözleşme

Daha yönetilebilir bir küreselleşme ve sosyal sorumluluk için artan farkındalık ve talep

- Eşitsizliklerle mücadelede odaklanan, daha kapsayıcı yeni bir küresel sosyal sözleşme

Uzun vadeli jeopolitik etkiler

Küresel yönetim ve küreselleşme üzerindeki jeopolitik etkiler, tıbbi çözüme ve ortaya çıkan ekonomik gerilemenin toparlanma şekline ve hızına bağlı olacaktır

- Ticaret akışının ve bireylerin uluslararası entegrasyonunun yeniden değerlendirilmesi, gözetimli bir küreselleşmeyi, devlet müdahalesinin kalıcı etkisiyle stratejik faaliyetlerin daha fazla çeşitlendirilmesini ve yeniden yerleştirilmesini mümkün kılıyor.

İklim değişikliği ve sürdürülebilir ekonomi

İklim değişikliği sorununun ciddiyeti ve daha sürdürülebilir ekonomiler ve altyapıya olan acil ihtiyaç konusundaki artan farkındalık

- KOVID-19 krizi, tüketim davranışındaki değişiklikleri hızlandırıyor ve çevreye duyarlı bir gelecek için halk desteğini artırıyor

Yeniden keşfedilen ticaret koridorları ve dirençli tedarik zincirleri

Küreselleşmiş ve odaklı tedarik zincirlerinin en dirençli modeller olmadığı pandemi ile birlikte kanıtlandığından daha çeşitlendirilmiş tedarik zincirleri ve ticaret ilişkileri kurmak yeni bir zorunluluk oluşturuyor. Küresel şehirlerin, öncelikli endüstriler için yakındaki üretim tesislerini yeniden yerleştirebileceği ve maksimum tedarik zinciri esnekliği sağlamak için dijital tedarik ağları ve yapay zekânın kullanımını artırabileceği öne sürülüyor. Senaryolarda, tedarik zincirlerinin toplu bir şekilde yeniden yerle taşınması ise mümkün görünmüyor. Yerele taşınacak diğer endüstriler konusunda ise belirsizlik mevcut ancak orta vadede küresel şehirlerin yerele taşınmasına öncelik verdiği endüstriler şöyle:

Tedarik zinciri ve ticaret koridorları

Dirençli ve çeşitlendirilmiş tedarik zincirleri ve ticaret ilişkileri için yeni bir gereklilik

- Tedarik zincirinin dayanıklılığını en üst seviyeye çıkarmak için çeşitlendirilmesi, yeniden yerleştirilmesi ve dijital tedarik ağlarından yararlanma

Dijital dönüşüm ve revize edilmiş iş modelleri

Dijital dönüşümün hızlanması, temassız ve hizmet olarak sunulan ekonomilere ilişkin trend

- Uzaktan çalışma, uzaktan eğitim, çevrimiçi medya içeriği, teletıp ve e-ticaret, KOVID-19 sonrası dönemin önde gelen sektörleri arasında yer alıyor.

Sağlık, esenlik ve refah

Sağlık, esenlik ve dengeli yaşam tarzının yeniden önceliklendirilmesi

- Sağlıklı yaşam ve iyi beslenmenin yanı sıra sağlık güvenliği ve kaliteli tıbbi bakıma erişim için artan farkındalık ve talep

- ♦ **Temel Tüketim Maddeleri:** Aşı, ilaç ve koruyucu ekipman üretimi ile yiyecek ve içeceklerle yönelik sağlık tedarik zincirleri gibi salgında doğan ihtiyaçlar, özellikle gelecekte ortaya çıkabilecek bir salgın riskinin kolektif farkındalığın bir parçası haline gelmesi ve küresel şehirlerin planlamasına dahil edilmesiyle yerleştirilecektir.
- ♦ **Mevcut Uzmanlık Tabanı Olan Endüstriler:** Daha yerleştirilmiş üretim, şehir bölgelerinin hâlihazırda bir uzman yetenek tabanına ve inşa edebilecekleri tesislere sahip olduğu endüstriler etrafında oluşabilir.

Hong Kong merkezli denetim şirketi QIMA'nın dünyanın önde gelen 200 markası ile yaptığı 2020 anketi ²⁹ pandemi ile birlikte tedarik coğrafyalarında değişim yaşandığını gösteriyor. Firmaların tedarikçi

tercihlerini inceleyen anket sonucu oluşturulan rapora göre:

1. Çin'den tedarik sağlayan firma oranı 2019 yılındaki %96 seviyesinden 2020 yılında %75'e geriledi.
2. Türkiye'yi tercih eden tedarikçilerin oranı %4'ten %9'a yükseldi. Bu artış büyük ölçüde AB merkezli şirketlerden kaynaklanıyor.
3. 2019 yılında "en fazla tedarik sağladığınız ilk 3 ülke hangisidir?" sorusuna AB merkezli şirketlerin %14'ü Türkiye yanıtı verirken 2020 yılında bu oran %30'a çıktı.

Dijital dönüşüm ve revize edilmiş iş modelleri

Salgın, şehirlerdeki dijital dönüşümün oldukça hız kazanmasını sağladı. Son aylarda, karantina nedeniyle birçok küresel şehir dijitalleşme anlamında döngü atlamak durumunda kaldı. Hizmet olarak sunulan ekonomilere, eve teslimat platformlarına, yeni çevrimiçi içeriklere, e-ticarete, uzaktan öğrenmeye, uzaktan spora, teletıpa, evden çalışmaya ve dijital olarak sosyalleşmeye bir hayli uyum sağladık. Biz bu yeni normale uyum sağlarken bu eğilimlerin uzun ömürlülüğü; gayrimenkul, ulaşım ve şehir merkezleri ile şehir sınırları arasındaki fiziki akışlar üzerinde büyük etkiler oluşturabilir.

Sağlık, esenlik ve refahın tekrar önem kazanması

KOVID-19 krizi, içinde bulunduğumuz gezegenin ve insan sağlığının ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gözler önüne serdi. Sağlıklı ve dengeli yaşam tarzlarına, besleyici ürünlere, egzersiz için kamusal alana ve kaliteli tıbbi bakıma sağlanacak evrensel erişim, yeni odak noktası haline gelmiş durumda. Özellikle sağlık, iklim ve biyolojik çeşitliliğe yönelik birleşik politikalar ve yaklaşımlar konusunda gittikçe artan bir istek var. Bunların birleşiminin sonucunda, daha iyi temel sigorta kapsamı, iyileştirilmiş tıbbi altyapı ve gerektiğinde hastane kapasitesinin artırılması esnekliği dahil olmak üzere, halk sağlığı ile ilgili daha fazla harcama için kaçınılmaz bir talep yaratıyor. Ayrıca, teletıp

kullanımının artması ve tele sağlık, izleme cihazları, izleme uygulamaları, bağlı ve giyilebilir tüketici sağlık bakım cihazları dâhil olmak üzere dijital ve uzaktan sağlık hizmetleri teknolojilerinin benimsenmesini ve uzaktan sağlık hizmetlerinin hızlı gelişimini de gözlemleyeceğiz.

İnovasyonun itici gücü olarak sürdürülebilirlik

Daha fazla insan, halk sağlığını korumak ve daha sürdürülebilir ulaşım yöntemlerini kullanmak için evde kaldıkça, dünya çapındaki hava kalitesinde kısa vadede önemli iyileşmeler ve toplu ekolojik ayak izi oranlarında ise az da olsa daralmalar gözlemlendi. İklim değişikliği sorununun ciddiyeti ve daha sürdürülebilir ekonomiler ve altyapıya olan acil ihtiyaç konusundaki farkındalık gittikçe artıyor. Gıda sisteminin sürdürülebilirliği, orman yangınları, su baskınları, yükselen deniz seviyeleri ve okyanuslardaki plastik oranının artması konularında artık taviz verilmiyor. KOVID-19, tüketimdeki değişiklikleri hızlandırmakla birlikte, çevreye duyarlı bir gelecek için halk desteğini artırıyor. Yeni normale baktığımızda, şehir ve iş dünyası liderleri, KOVID öncesi ekonomiye geri dönmek yerine krizi daha çeşitli, daha adil, daha temiz ve daha yeşil bir fırsata dönüştürmek için bir katalizör olarak kullanmak konusunda hemfikir. Hükümetlerin yeşil enerjiye, güç verimliliğine ve optimize edilmiş depolamaya yatırımlarını artırarak karbondan arındırılmış düşük emisyonlu teknoloji üretmeleri yönünde her zamankinden daha fazla talep var. Dünyanın dört bir yanındaki şehirlerin uzun vadede söz konusu "daha faydalı" davranışlardan bazılarını benimseyip bunlara uyum sağlayabileceği konusunda ise artan bir iyimserlik mevcut.

Yeni alan modelleri

KOVID-19 krizi, insanların dolaşım ve şehirleri paylaşma şeklini önemli ölçüde etkiledi. Seyahat kısıtlamaları, karantina tedbirleri ve evden çalışma nedeniyle şehir içi ve şehirler arası hareketlilik oranlarında keskin düşüşler yaşandı. Pek çok şehirde, fiziksel mesafenin ve yüz maskesinin takılmasına ilişkin benimsenen yeni sosyal

davranışlar, yeni ortak alan yönetimi prensiplerinin de kazanılmasını sağlıyor.

Birçok şehir, yeni halk sağlığı gereksinimleri göz önünde bulundurularak kentsel alanların nasıl yönetileceği ve organize edileceği üzerinde fikir üretmeye çalışıyor. Şehirlerin, sonraki dönemde kolektif itibarına ilişkin endişeler dile getiriliyor. Yoğunluk, coğrafi yakınlık, toplu taşıma ve küresel hareketlilik ile ilgili faydalardan (ekonomik, sosyal, çevresel) çok riskler gündeme geliyor. Bu, şehirler ile yurttaşları ve iş dünyasındaki destekçileri arasında açık iletişim kurulması açısından da müşterek bir zorluk yaratıyor:

- ◆ Gelecek dönemde şehirlerin temel rolü
- ◆ Ulusal ekonomik başarı ile kentsel ekonomilerin başarısı arasındaki bağlantı
- ◆ Kentsel inovasyon eko-sistemlerinin bir sonraki keşif döngüsünü üretmede ve finanse etmede oynadığı rol
- ◆ Mobilite, gayrimenkul, sağlık, enerji, kamu hizmetleri ve eğlence gibi şehir sistemlerine yeniden yatırım ihtiyacı

Küreselleşme

KOVID-19'a karşılık, kritik sorunlar açısından birden fazla jeopolitik değişim ortaya çıkıyor. Ulusal düzeyde yapılan birçok müdahale nedeniyle vatandaşlar ve hükümet arasında yeni bir ilişki kurulmuş durumda. KOVID-19 krizi bizlere, güven sağlayacak istikrarlı bir hükümete sahip olmanın ne kadar önemli olduğunu göstermiş bulunuyor. Bu boyutlar, ülkelere kimin ve neyin girip sınırların ötesine geçtiğine dair daha katı kurallar getirecek ve yeniden yerleştirme eğilimini güçlendirebilecek daha gözetimli bir küreselleşmeye geçişte rol oynayabilir. Söz konusu belirsizlik ortamı geçici olabilir ancak krizin; siyasi yönetim, gelişmiş ve yükselen ülkeler arasındaki ilişkiler etrafında küresel dinamikler ve yeni küreselleşme biçimleri, ticaret ve insan akışları üzerinde kalıcı bir etkisi olması olasılıklar dâhilinde yer alıyor.

Yeni bir sosyal sözleşme?

Pek çok küresel şehir bölgesi, virüsün halk sağlığı üzerindeki etkilerine daha uzun süre dayanabilecek, şehirlerin ulusal ekonomi ve nüfus üzerindeki gücü hakkında algı ve davranış değişikliği dönemine hazırlanıyor. Bu salgının ortak deneyimlenmesinin olumlu yanlarından biri, artan sosyal sorumluluk duygusunun yanında, birbirine yardım eden insan sayısının da gün geçtikçe artmasını sağlaması ve insanlar arasında birlikte hareket etme arzusu oluşturmasıdır. Ancak, artık daha çok ön plana çıkan ve öncelikli olarak ele alınması gereken sosyal, ekonomik ve irksal eşitsizlikleri görmezden gelmek imkânsız.

Önümüzdeki aylarda ve yıllarda, iklim ve gezegenlerle ilgili hususların yanında, sosyal sorumluluğun da oldukça önem kazandığını göreceğiz. Örneğin, karantina ve süpermarketlerde meydana gelen stokçuluğu önleme tedbirleri, müşterileri daha yerel ve sürdürülebilir bir ekonomi için atık tutumlarını azaltma konularında daha düşünceli olmaya teşvik ediyor. Bu aynı zamanda, kapsayıcılık ve eşitsizlikle mücadeleye yeniden odaklanılarak sağlık hizmetlerine evrensel erişimin önceliklendirilmesine de yol açacaktır. Söz konusu sosyal zorunluluklar, yeni normalin birçok boyutunu da şekillendirecek.

Krizler, değişimin habercisi olmakla birlikte inovasyon, öncelikleri tekrar belirlemek ve alışlagelmişin dışında düşünmek için de harika bir fırsattır. Bilimsel araştırmalar ilerleyip tıbbi müdahale geliştikçe bazı sektörler “yeniden açılarak” orta ve uzun vadede yeni fikirler, iş modelleri ve fırsatlar doğuruyor. “Yeni normal”, çok sayıda sektör ve coğrafyada yeni bir dizi iş ve yatırım fırsatı yaratıyor.

5. İstanbul'un sürdürülebilir büyümesinde HSBC'nin rolü

HSBC Türkiye, kurumsal şirketler, finansal kurumlar, kamu sektörü ve orta ve üst gelir segmenti bireysel bankacılık müşterileri için sunduğu çözümlerle önde gelen uluslararası bir banka olarak tanınıyor.

HSBC, Türkiye'nin yatırım elçisi olarak müşterilerini desteklemek ve Türkiye ekonomisi için sürdürülebilir değer yaratmak üzere çeşitli finansman araçlarına erişim sunuyor.

Sürdürülebilir ekonomik büyüme

HSBC, İstanbul ve Türkiye'nin sürdürülebilir ekonomik büyümesine katkıda bulunmak için, sağladığı finansman ve yatırımın yanı sıra iş yapma şekli ile de Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na ulaşmada oynadığı rolü sürdürmeyi hedefliyor. Bu kapsamda HSBC'nin öncelikleri arasında; sürdürülebilir finansman ve sürdürülebilir tedarik zincirleri ile birlikte istihdam edilebilirlik ve finansal okuryazarlık konuları yer alıyor.

HSBC, müşterilerini çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) hedefleriyle bağlantılı olarak sunduğu çeşitli ürün ve hizmetlerle desteklemeye odaklanıyor. Banka, ayrıca Finansal Kurumlar ve Kamu sektörü alanında sürdürülebilir finansman sağlama konusunda öncü bir rol de üstlenmiş bulunuyor.

HSBC, Türkiye ekonomisinin düşük karbonlu bir geleceğe geçişine yardımcı olmak için önemli bir adım olarak, Türkiye'deki Borç Sermaye Piyasasındaki Yeşil/Sürdürülebilirlik bağlantılı faaliyetlerde bugüne kadar önemli bir rol üstlenmiştir.

Öne çıkan HSBC işlemleri:

Şirket/Kurum	Açıklama	Değer
ENERJİSA ÜRETİM Eylül 2020	Türkiye'nin en büyük "Sürdürülebilirlikle Bağlantılı Kredi Sözleşmesi" HSBC'nin de aralarında bulunduğu 7 banka ile imzalandı. Şirket, enerji yatırımları portföyünde yenilenebilir enerji payını önemli oranda artıracığını taahhüt ediyor ve cinsiyet eşitliğinde de uluslararası ölçekte en iyi standartlara çıkmayı hedefliyor.	650 milyon euro
AKBANK Ağustos 2020	KOVID-19 sonrası dönemde, Akbank Türk bankacılık sektörünün ilk Yeşil Bono ihracını gerçekleştirdi. Uluslararası Sermaye Piyasaları Kurulu (ICMA) Yeşil Bono ilkeleriyle uyumlu bir şekilde sağlanan finansman, Türkiye'nin düşük karbon ekonomisine geçişini desteklemek amacıyla bankanın yenilenebilir enerji projelerini finanse etmesi için kullanılacak. HSBC, Tek Düzenleyici ve Talep Toplayıcı olarak yer almıştır.	50 milyon ABD doları

YAPI KREDİ Ocak 2020	Yapı Kredi, sürdürülebilir ürün portföyünü genişleterek yenilenebilir enerji projelerinin finansmanında kullanılmak üzere ilk yeşil tahvil ihracını gerçekleştirdi. Yeşil tahvil ihracı, Türkiye'nin düşük karbonlu ekonomiye geçişini desteklerken, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'ndan Erişilebilir ve Temiz Enerji (Amaç 7) ve İklim Eylemi'ne de (Amaç 13) katkı sağlıyor. HSBC, Tek Düzenleyici ve Talep Toplayıcı olarak yer almıştır.	50 milyon ABD doları
TSKB Mart 2017	TSKB, uluslararası piyasalarda ilk sürdürülebilirlik temalı ve Basel 3 uyumlu 'Sermaye Benzeri Sürdürülebilir Tahvil' ihracını gerçekleştiren banka olarak dünyada bir ilke imza atıyor. Tahvil ihracından elde edilen fonlar, iklim değişikliğine yönelik yenilenebilir enerji ve kaynak verimliliği yatırımlarının yanı sıra sağlık ve eğitim projelerini desteklemek için kullanılacak. HSBC, Eş Lider Düzenleyici ve Talep Toplayıcı olarak yer almıştır.	300 milyon ABD doları
TSKB Mayıs 2016	Sürdürülebilirlikte öncü bankalardan biri olan TSKB, uluslararası piyasalarda Türkiye'nin ilk "yeşil/sürdürülebilir tahvil" ihracını gerçekleştirdi. Tahvil ihracından sağlanan fonla, yenilenebilir enerji ve kaynak verimliliği yatırımları ile toplumsal faydaya yönelik sağlık ve eğitim gibi alanlardaki projeler desteklenecek. HSBC, Eş Lider Düzenleyici ve Talep Toplayıcı olarak yer almıştır.	300 milyon ABD doları
ELZ SAĞLIK YATIRIM A.Ş. Kasım 2016	Türkiye'nin en büyük uluslararası müteahhitlik şirketleri arasında yer alan Rönesans Holding ile altyapı sektörünün önde gelen isimlerinden Meridiam ortak girişimi olan ELZ Finans, Elazığ Şehir Hastanesi'nin finansmanı için Türkiye'nin ilk Yeşil ve Sosyal proje bonosunun ihracını gerçekleştirdi. Elazığ ile birlikte tüm bölgenin sağlık ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen projenin finansmanı, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), Uluslararası Finans Kurumu (IFC), Dünya Bankası'nın Çoktarafli Yatırımlar Garanti Ajansı (MIGA) ile birlikte diğer finans kurumları tarafından sağlandı. HSBC, Tek Düzenleyici, Global Koordinatör ve Finansal Danışman olarak yer almıştır.	288 milyon euro

Kaynak:

- ENERJISA <https://www.dailysabah.com/business/energy/enerjisa-inks-765-million-sustainable-loan-agreement-with-7-banks>
- AKBANK <https://www.akbank.com/en-us/investor-relations/Pages/News.aspx>;
- YAPI KREDİ <https://www.yapikredi.com.tr/en/sustainability/sustainability-developments>
- TSKB 2017 <http://www.tskb.com.tr/web/307-3159-1-1/tskb-site-en/en-hakkimizda/tskdbden-haberler-en/tskb-breaks-a-new-ground-in-the-world>
- TSKB 2016 <http://www.tskb.com.tr/web/307-2976-1-1/tskb-site-en/en-hakkimizda/tskdbden-haberler-en/tskb-issues-the-first-ever-green-bond-out-of-turkey>
- ELZ Sağlık <https://cdn.github.org/umbraco/media/1603/gih-showcase-project-elazig-hospital.pdf>

HSBC Türkiye Sürdürülebilirlik Projeleri

HSBC Türkiye olarak odağında eğitim, çevre ve girişimcilik bulunan sürdürülebilirlik projelerini destekliyoruz. Projelere sadece fon sağlamıyor aynı zamanda çalışanlarımızın gönüllü olarak yer aldığı aktivitelerle de destekliyoruz.

◆ Hackquarters & Türkonfed - Sürdürülebilir Büyüme Programı

Sürdürülebilir Büyüme Programı, HSBC tarafından desteklenen, Hackquarters tarafından Türkonfed ile hayata geçirilen bir sosyal girişimcilik hızlandırma programıdır. Sosyal girişimcileri bir araya getiren Sürdürülebilir Büyüme Programı, daha iyi ve sürdürülebilir bir gelecek için Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından belirlenen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni desteklemeyi amaçlıyor. Proje kapsamında toplamda 5 girişim fon desteğinin yanı sıra farklı alanlarda uzman mentor ekibinden 6 ay boyunca destek olarak girişimlerini geliştirme fırsatı elde ettiler.

Proje hedefleri:

1. Sosyal etki ve girişimcilik konusunda farkındalık yaratmak için sosyal girişimcilerden, ortaklardan ve kurumsal yöneticilerden oluşan güçlü bir küresel ekosistem oluşturmak.
2. Türkiye'deki sosyal girişimleri, işlerini küresel boyuta taşımaları ve sürdürülebilir ve kârlı hale getirmeleri için desteklemek.
3. Kamuya açık, #Envision2030 yönüyle birbirlerini güçlendirmeyi amaçlayan sosyal girişimciler topluluğu oluşturmak.

◆ Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG) - Güzel Sanatlar Bursu

TOG işbirliğiyle 2018 yılından bu yana, "kız öğrencilere yönelik güzel sanatlar bursu" ile Türkiye'de bulunan üniversitelerde güzel sanatlar

alanında öğrenim gören başarılı 15 kız öğrenciye burs sağlıyoruz. Güzel Sanatlar alanında öğrenim gören öğrencilerin eğitim deneyimlerini ve istihdam edilebilirliklerini geliştirmeyi amaçlıyoruz.

◆ Koç Üniversitesi - Anadolu Bursiyeleri Programı

Koç Üniversitesi tarafından eğitimde fırsat eşitliği sağlamak amacıyla uygulanan program kapsamında, maddi desteğe ihtiyaç duyan başarılı öğrencilere yönelik burslar veriyoruz.

◆ TOÇEV - Kovid-19 Acil Destek Projesi

KOVID-19 nedeniyle, Türkiye'nin az gelişmiş bölgelerinde yaşayan ailelere ve çocuklarına yönelik finansal ve altyapı destek paketi oluşturan TOÇEV ile işbirliği yaparak ihtiyaç sahibi ailelere destek olduk.

◆ Doğal Hayatı Koruma Vakfı- WWF Türkiye - Çevresel Farkındalık Seminer ve Atölye Çalışmaları

WWF Türkiye, su kaynaklarını koruyarak hem küresel su krizinin üstesinden gelmeye yardımcı olmak hem de çevresel konularda farkındalığı artırmak için HSBC Türkiye çalışanlarına yönelik seminer ve atölye çalışmaları gerçekleştiriyor.

Kaynaklar

- ¹ <https://population.un.org/wup/Publications/Files/WUP2018-Report.pdf>
- ² Euromonitor (2019) Top 100 City Destinations
- ³ Mori Memorial Global Power Cities Index 2019
- ⁴ UN World Urbanisation Prospects: 2018 Revision. Data available at: <https://population.un.org/wup/DataQuery/>
- ⁵ https://www.citypopulation.de/en/turkey/admin/TR100__%C4%B0stanbul/
- ⁶ <https://populationstat.com/turkey/istanbul>
- ⁷ <https://ugeo.urbistat.com/AdminStat/en/tr/demografia/dati-sintesi/istanbul/1/2>
- ⁸ <http://www.brookings.edu/research/reports2/2015/01/22-global-metro-monitor>
- ⁹ <http://www.brookings.edu/research/reports2/2015/01/22-global-metro-monitor>
- ¹⁰ http://www.marport.com.tr/en/marport_by_numbers.html; <http://www.tcdd.gov.tr/lang/en/content/44>
- ¹¹ https://www.longfinance.net/media/documents/GFCI_27_Full_Report_2020.03.26_v1.1_.pdf
- ¹² <https://www.dailysabah.com/finance/2019/05/28/istanbul-finance-center-to-open-in-2022-gains-traction-from-middle-east> ; <https://www.arch2o.com/new-istanbul-international-financial-center-hok/>
- ¹³ <https://newsroom.mastercard.com/wp-content/uploads/2019/09/GDCI-Global-Report-FINAL-1.pdf>
- ¹⁴ Mori Memorial Küresel Güç Şehir Endeksi 2019
- ¹⁵ Insead Küresel Yetenek Rekabet Gücü Şehir Endeksi.
- ¹⁶ <https://monitor.icef.com/2019/05/turkey-removes-international-student-quotas-signals-recruitment-strategy/>
- ¹⁷ https://www.istka.org.tr/media/131523/istanbul_fact_sheet_2019_eng_english-web.pdf ; <https://www.topuniversities.com/university-rankings-articles/qs-best-student-cities/istanbul>
- ¹⁸ <https://www.lboro.ac.uk/gawc/world2020t.html>
- ¹⁹ ICCA Public Abstract 2019
- ²⁰ <https://gulfnews.com/business/aviation/turkeys-new-istanbul-airport-to-be-worlds-largest-1.2295449>
- ²¹ Startup Genome Global Startup Ekosistem Raporu 2020
- ²² Crunchbase. Accessed September 2020
- ²³ Dealroom. Accessed June 2020.
- ²⁴ Crunchbase. Accessed September 2020
- ²⁵ [Business%20of%20Cities/Istanbul/20192%20Review%20ENG.pdf](https://www.istka.org.tr/media/131523/istanbul_fact_sheet_2019_eng_english-web.pdf)
- ²⁶ <https://www.dailysabah.com/turkey/2019/03/06/turkish-govt-launches-nationwide-social-housing-project>
- ²⁷ <https://www.istka.org.tr/media/24723/istanbul-regional-plan-2014-2023.pdf>
- ²⁸ http://www.ibb.gov.tr/en-US/Organization/Birimler/StratejikPlanlamaMd/Documents/stratejik_plan_2015-2019.pdf
- ²⁹ <https://www.qima.com/whitepaper/h2-2020-survey> Evolution of Global Sourcing in 2020, QIMA

Bu doküman HSBC tarafından Türkiye’de yerleşik müşterileri bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır. HSBC, Türkiye’de HSBC Bank A.Ş. ve HSBC Yatırım Menkul Değerler A.Ş. olmak üzere dünyanın farklı ülkelerinde şube ve kuruluşlarıyla faaliyet göstermektedir. HSBC Bank A.Ş. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun, HSBC Yatırım Menkul Değerler A.Ş. de Sermaye Piyasası Kurulu’nun gerekli lisanslarına sahip kuruluşlardır ve Borsa İstanbul üyeleridir.

Burada yer alan bilgi herhangi bir ürün veya hizmetin yurt içinde veya yurt dışında satın alınması veya satılmasına ilişkin bir öneri veya teşvik değildir. Herhangi bir üründe işlem yapmak istemeniz durumunda yerel Satış Yöneticinizle iletişime geçiniz. Burada bahsedilen ürün veya hizmetlerin kullanımı sınır ötesi kısıtlamaya tabi olabilir. Burada yer verilen bilgi hiçbir şekilde bu kısıtların analiz edilmesi sonucunda bir öneri getirilmesine yönelik olmayıp, sadece bilgi amaçlıdır. Tüm işlemler HSBC Bank A.Ş.’nin tabi olduğu yerel düzenlemelere uyumlu ve iş uygulama standartlarına bağlı kalınarak gerçekleştirilmektedir. Bu dokümanda HSBC tarafından verilen bilgilerin hiçbiri, HSBC’nin Türkiye Cumhuriyeti’ndeki bankacılık hedefleri kapsamında yaptığı bir teklif anlamına gelmemekte, pazarlama faaliyeti ve satış dahil sınır ötesi bankacılık hizmeti sağlama amacıyla sunulmamaktadır.

Telif hakkı 2020 HSBC Bank Middle East Limited’e aittir. Her Hakkı Mahfuzdur. Bu doküman HSBC Bank Middle East Limited’in yazılı izni olmadan değiştirilemez, çoğaltılamaz, yayımlanamaz, dağıtılamaz ve başka bir lisana çevrelemez.